

**T.C.
ANAYASA MAHKEMESİ**

BİREYSEL BAŞVURU FORMU

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59. maddeleri hükümlerine göre hazırlanmıştır.

II- AÇIKLAMALAR

A- Kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti:

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33ncü maddesinde yer alan %10 ülke barajı, Anayasamızda güvence altına alınan "temsilde adalet" ilkesine aykırı olduğu gibi yine Anayasamızda düzenlenen Seçme Ve Seçilme Hürriyetine de aykırıdır. Anayasaya aykırı hüküm şöyledir;

"GENEL BARAJ VE HESAPLANMASI

MADDE 33 - (Değişik 1. Fıkra: 3377 - 23.5.1987) Genel seçimlerde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde, geçerli oyların % 10'unu geçmeyen partiler milletvekili çıkaramazlar. Bu siyasî parti listesinde yer almış bağımsız adayların seçilebilmesi de listesinde yer aldığı siyasî partinin ülke genelinde ve ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde yüzde onluk barajı aşması ile mümkündür.

İl seçim kurulları, yukarıdaki madeye göre, birleştirme tutanağını düzenledikten sonra sonuçları en seri şekilde telgrafla, ayrıca telefon veya telsizle Yüksek Seçim Kuruluna bildirirler.

Yüksek Seçim Kurulu, bütün illerden bu şekilde alınan bilgilere göre, Türkiye genelinde geçerli oyların toplamını yapar ve her siyasî partinin aldığı geçerli oy toplamını genel geçerli oy toplamına bölerek, siyasî partilerin ülke genelinde aldığı oy yüzdesini hesaplar ve yüzde onluk barajı aşan siyasî partilerin isimlerini il seçim kurullarına bildirir ve ilân eder.

Bu ilândan sonra, bir veya bir kaç seçim çevresinde, seçimin iptaline karar verilmesi ülke genelinde alınan oy yüzdesinin yeniden tespitini gerektirmez."

Bilindiği üzere Demokrasilerde seçim sistemleri içinde yeri olan, belirli yüzdeler ya da kurallar dahilinde, kimi şahısların ya da partilerin parlamento dışında kalmasını amaçlayan bir seçim engeli olarak %10 ulusal barajlı sistem getirilmiştir.

Anılan seçim barajı, uzun süredir ülkemizde eleştiriye maruz kalmış ve artık günümüz koşullarına cevap vermekten uzak olup, ülkemizin ihtiyaçları ve mevcut seçmenin temsilini zorlaştırdığı için ülke birliğine hizmet etmeyen bir yöntem olarak atıl kalmaktadır.

Bu itibarla, dünyada eşi benzeri olmayan %10 seçim barajı uygulamasının bir an evvel önüne geçilmesi ve ivedilikle hükmün anayasaya aykırılığının tespiti ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesi gerekmektedir.

Tüm bu sebepler ile Sayın Başkanlığınıza, işbu bireysel başvuru ile 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33ncü maddesinde düzenlenen, Anayasamıza ve hakkaniyete aykırı "%10 seçim barajının" kaldırılmasının ve uygulanmasının durdurulması talebi zaruri olmuştur.

B- Bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenlerle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve delillere ait özlü açıklamalar:

Huzurdaki başvurumuza konu, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33ncü maddesinde düzenlenen, Anayasaya aykırı “%10 seçim barajı” demokrasiyi zayıflatan, eşitlik ilkesine ve seçme seçilme hürriyetine aykırı olup, tam anlamıyla bir adaletsizlik simgesidir.

Oysa ki, AB üyesi hiç bir ülkede seçim barajının yüzde 5'in üzerinde olmaması gerektiğinin özellikle vurgulanmaktadır. Avrupa'nın önemli ülkelerinden Almanya, Belçika, Estonya, Gürcistan, Macaristan, Moldova, Polonya, Çek Cumhuriyeti Ve Slovakya seçim barajı yüzde 5 olarak uygulanmaktadır. Buna karşın Avrupa Birliği'ne üye olmak için uzun yıllardır çaba sarfeden ve köklü yasal değişiklikler yapmayı hedefleyen ülkemizde, seçim barajının en yüksek oranının uygulanması gerçekten üzücü ve endişe vericidir.

Diğer ülkelerde uygulanan seçim barajı oranlarına şöyle bir bakıldığında;

İlk başta olmak üzere Türkiye'de % 10

Rusya'da %7

Belçika, Estonya, Gürcistan, Macaristan, Moldova, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Almanya'da %5

Avusturya, Bulgaristan, İtalya, Norveç, Slovenya, İsveç'de %4

İspanya, Yunanistan, Romanya, Ukrayna'da %3

Danimarka'da %2

Hollanda'da %0.67 olarak seçim barajları uygulanmaktadır.

İsviçre, Finlandiya, İrlanda Ve İzlanda'da ise baraj uygulaması bulunmamaktadır.

Bu itibarla demokratik hukuk devletlerinde, eşi benzeri olmayan bu çağdışı ve antidemokratik uygulamanın bir an evvel önüne geçilmesi ve ivedilikle hükmün anayasaya aykırılığının tespiti ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesi gerekmektedir.

Zira, Ülkemizde Anayasal düzen siyasal düzene dönüştürülmek istendiği açıktır. Tek parti iktidarı ve çoğunluğun temsil edilmediği seçim sistemine, çok büyük bir adaletsizlik yaşanmaktadır. Uzun süredir ülkemizin gündemini meşgul eden, Anayasal düzenin askıya alınmak istenmesi ve Türkiye'de fiilen bir siyasal parti diktasını hakim kılmak iradesi, uluslararası düzeyde ülkemizi gerçekte olduğundan çok daha uzak bir resme sürüklemektedir.

Böylesi bir durumda hukuk düzeninin ve anayasal düzenin işletilmesi her geçen gün giderek imkansız hale gelmiştir. Bu durumda uluslararası sözleşme hükümleri devreye girerek Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Anayasal düzenini bozucu etki yaratan Anayasamıza ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırı yasal düzenlemelerin kaldırılması hukuk, vicdan ve adalet gereğidir.

Ancak ne var ki, ülkemizde mevcut yargı organları ve makamları bizzat siyasal iktidarın etkisi ve baskısı altında olup, iç denetim mekanizmalarının devre dışı bırakıldığı aşikardır. Hukuk Devleti'nin işleyen sistemine, pratik hayata ve ülkemizin ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak yasal düzenlemeler ile doğrudan müdahale edilmek istendiği açıktır.

Bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti aynı zamanda birçok alanda uluslararası sözleşmelerde taraf olarak yalnızca iç hukuk değil uluslararası hukukun gereklerini yerine getirmeyi taahhüt etmiştir. iktidarı ele geçirmiş olan siyasal iktidarın hükümet etme sürecinde asıl amacının Anayasal düzeni değiştirmek olduğu zaman içerisinde ortaya çıkmıştır.

Öyle ki, Anayasa Mahkemesi Başkanı **Sayın Haşim KILIÇ'ın Anayasa Mahkemesi'nin 52. Kuruluş Yıldönümünde Yapmış Olduğu Açılış Konuşması kamuoyunda büyük yankı uyandırmıştır.**

“Esasen vesayet altındaki bir yargıdan hukuk güvenliğini sağlaması da beklenemez. Böyle bir sistem yönetenlerin güvenliğini sağlarken, ötekilere de ancak, korku, endişe ve umutsuzluk verebilir. Korkunun ve endişenin hakim olduğu iklimlerde de özgür vicdanlar üretilemez. Herkese bildik gelen bir sözle yeniden tekrarlamak gerekirse, hukuk güvenliği insanların güvercin ürkekliği içinde yaşamadığı korkusuz bir ortamın varlığı olarak da tanımlanabilir.”

Görüldüğü üzere, hiçbir şekilde çoğunluğu temsil etmeyen ve mevcut seçim sisteminin getirmiş olduğu hukuksuz uygulamaların eseri olan, iktidarı ele geçirmiş siyasal parti, Anayasal düzeni fiilen askıya almak gayretindedir.

Uygar dünyanın saygın bir üyesi olma yolunda kararlı adımlarla ilerleyen çağdaş uygarlık iddiasını her geçen gün artarak devam ettiren ülkemiz, ne yazık ki ülkemizde yürürlükte olan işbu seçim kanununda düzenlenen seçim barajı uygulaması ile iktidarı ele geçirmiş olan yapının uygulamalarıyla bu kez tam tersine uygar dünyadan giderek uzaklaşmaya başlamıştır.

Bir yandan G-20 olarak adlandırılan ülkeler kategorisinde yer alan ülkemizin Hukuk, Adalet, İnsan Hakları ve Özgürlükler konusunda dünya ülkeleri içerisindeki derecelendirme sırası; ne yazık ki her geçen gün büyük bir gerileme göstermektedir.

Her geçen gün dünya ülkeleri içerisinde bir değerlendirmenin olumsuz eleştirisiyle karşılaşan ülkemizde bu durum aynı zamanda büyük bir ayrışmanın ve iç istikrarsızlığın da kaynağını oluşturmaktadır.

Bu itibarla, başvuru konusu yasa hükmü gerek Anayasa'nın "Seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma hakları" başlıklı 67. Maddesine ve gerekse AİHS'e Ek Protokol 1'in 3. Maddesine aykırıdır. Hükümler şöyledir;

Anayasanın 67. Maddesi: 'Seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma hakları'

*"Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir. Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler. Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halkoylamasına katılma haklarına sahiptir. Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir. Silah altında bulunan er ve erbaşlar ile askerî öğrenciler, taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde oy kullanılması ve oyların sayım ve dökümünde seçim emniyeti açısından alınması gerekli tedbirler Yüksek Seçim Kurulu tarafından tespit edilir ve görevli hâkimin yerinde yönetim ve denetimi altında yapılır. **Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.** Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz."*

AİHS'e Ek Protokol 1'in 3. maddesi:

"Yüksek Sözleşmeciler Tarafından, yasama organının seçilmesinde halkın kanaatlerinin özgürce açıklanmasını sağlayacak şartlar içinde, makul aralıklarla, gizli oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler."

Görüldüğü üzere, Anayasa'nın 67. maddesinde seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasî faaliyette bulunma hakkı güvence altına alınmıştır. Bu güvencenin Anayasal sınırları ile şu cümle ile belirlenmiştir: "**Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.**"

Ancak ne var ki, seçim kanununda yer alan seçim barajının **temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkeleri ile bağdaşmadığı** sarihdir. Oysa, Seçimler ve siyasi haklar Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik devletin vazgeçilmez unsurlarıdır (AYM, E.2002/38, K.2002/89, K.T. 8/10/2002).

Benzer şekilde AİHM de "serbest seçim hakkı" nı Avrupa kamu düzeninin temel unsuru olan demokrasinin en önemli ilkelerinden biri olarak kabul etmektedir. AİHM, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinin koruduğu hakların, hukukun üstünlüğüne dayanan etkili ve anlamlı bir demokrasinin temellerinin kurulması ve sürdürülmesi için hayati öneme sahip olduğunu belirtmiştir (bkz. *Mathieu-Mohin ve Clerfayt/Belçika*, B. No. 9267/81, 2/3/1987, § 47; *Danoka/Letonya*

[BD], B. No: 58278/00, 16/3/2006, § 103; *Yumak ve Sadak/Türkiye* [BD], B. No: 10226/03, 8/7/2008, § 105).

Siyasi faaliyetlerde her ülkenin kendi koşulları içinde yasalar ile sınırlamalar getirilebileceği söylenebilir de, milletvekillerinin yasama faaliyetlerinde anayasal bir koruma alanına sahip olduğu açıktır. Aslolan halkın siyasi iradesinin engellenmemesi ve hakkın özünün etkisiz hale getirilmemesidir. Seçilmiş milletvekillerinin yasama faaliyetlerini yerine getirmelerini engelleyecek ölçüsüz müdahaleler halk iradesiyle oluşan siyasi temsil yetkisini ortadan kaldıracak, seçmen iradesinin parlamentoya yansımaları önleyecektir (B. No: 2012/1272, 4/12/2013, § 129).

Benzer şekilde, AİHM de bu hakların sınırlandırılabilirliğini kabul etmekte, ancak bu sınırlamaların "*yasama organının seçiminde halkın görüşlerinin serbestçe açıklanması*"nı ve bu anlamda belli kişilerin veya grupların ülkenin siyasi hayatına katılımlarını engelleyici, söz konusu hakkın özünü zedeleyecek ve etkisini ortadan kaldıracak ölçüde olmaması ve öngörülen amaçla orantılı olması gerektiğini belirtmektedir. (bkz. *Mathieu-Mohin ve Clerfayt/Belçika*, B. No: 9267/81, 2/3/1987, § 52; *Tanase/Moldova* [BD], B.No: 7/08, 27/4/2010, §§ 157, 158, 161)

Tüm bu açıklanan sebepler ile gerek adalete ve hakkaniyete ve gerekse Anayasa hükmü ile AHİS ilkelerine aykırı olan 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33ncü maddesinde düzenlenen "%10 seçim barajının" kaldırılmasının ve işbu yasa hükmünün uygulanmasının durdurulması gerekmektedir.